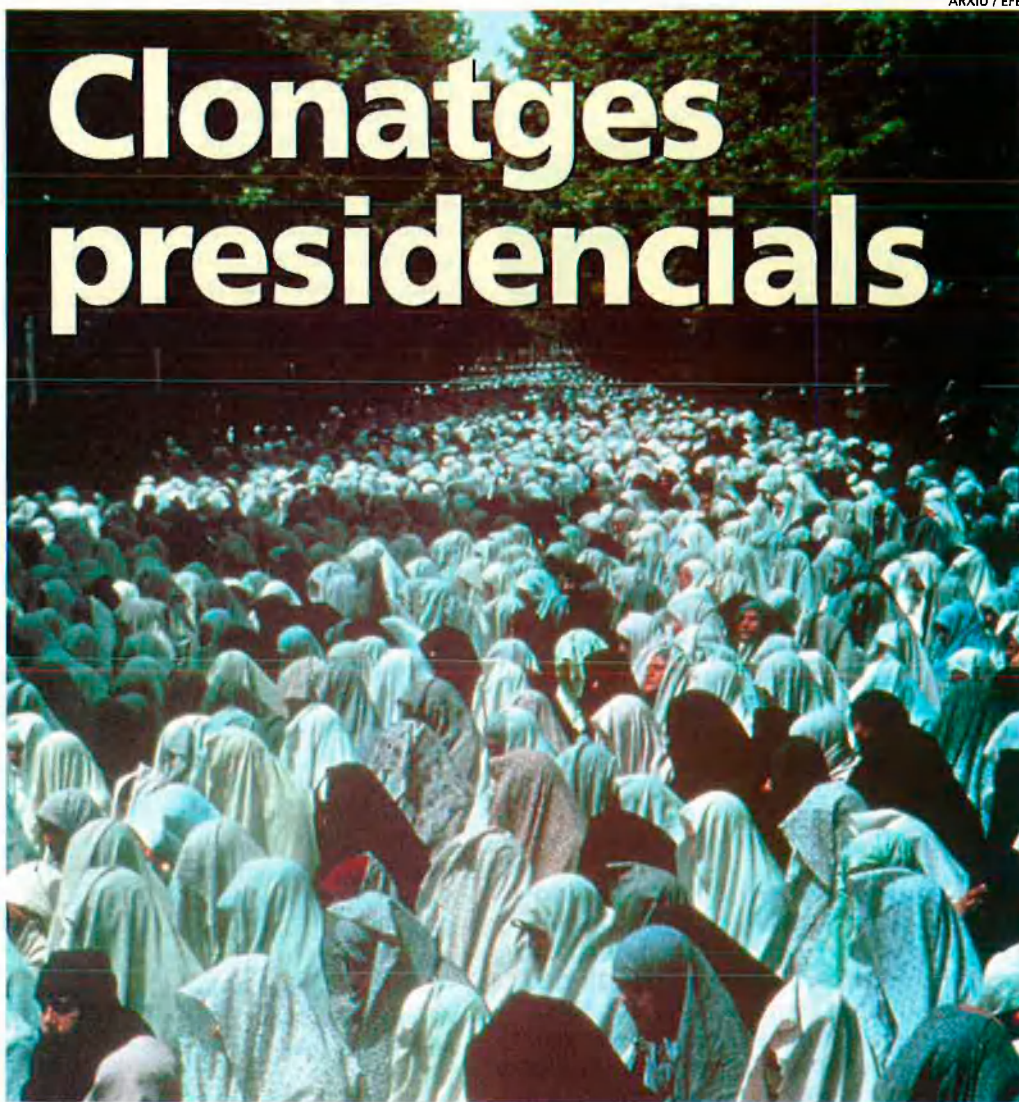

Clonatges presidencials

Les eleccions presidencials iranians reproduiran el règim dels *mul·lahs*. El complex equilibri entre les faccions en el poder anul·la els programes dels candidats, tots sotmesos al lideratge espiritual del successor de Khomeini, l'aiatol·lah Ali Khamenei, en la cúspide de la jerarquia del poder iranià.

Des de l'aire, al sud del massís de l'Elburz, la metròpolis s'estén com una taca beix, plana, enorme i uniforme, puntejada per minarets. Teheran: 10 milions d'habitants, gairebé una sisena part de tots els iranians. És un repte per l'orientació. Però malgrat les dificultats urbanístiques per situar-s'hi, la geografia social i política és evident.

Al sud, els barris pobres, les masses que el règim pretén honorar i controlar sota el llegendari epígraf de *mostazafin*, oprimits. Són els feus dels *mul·lahs*, els clergues del xiisme —la branca de l'islam que és la religió de l'estat a l'Iran. Són barris densos, lluny, però, de la misèria d'altres suburbis com els del Caire, en bona part gràcies a la gestió de l'alcalde, Gholam

Hussein Karbatchi, un arquitecte sense vincles amb la jerarquia religiosa i molt popular a tot el país.

El nord, gairebé dues dècades després de la caiguda del xa, continua ocupat pels rics que no van voler o no necessitaren de marxar. Aquí el *xador* (la túnica negra que tapa les dones de cap a peus) ja ha caigut en desús. Ara es permeten les gavardines, acompanyades, això sí, pels mocadors de cap que cada vegada tenen colors més clars. Són els barris residencials, on vivien els odiats *aghut*, els rics partidaris del xa Reza Pahlawi.

Amb els anys, a partir de la mort de Khomeini el 1989, hi han començat a tornar les festes "decadents", on es vesteix roba de passarel·les europees i no hi falta ni l'alcohol ni les pipes d'opi. Una

realitat, com la dels ubicus *pasdaran*, els guàrdies de la revolució, que l'amfitrió allunya uns carrers enllà per unes hores gràcies al suborn que ha tornat a institucionalitzar-se a l'Iran. Aquests mateixos barris, on també abunden les parabòliques camuflades per combatre una altra prohibició, van rebent una immigració de veïns impensable fa uns anys: els mateixos *mul·lahs* que es dediquen a la política i... als negocis.

Sobta encara veure'ls sortir dels seus Peugeot amb xofer i aire condicionat, arreglant-se la capa amb la mà que els deixa lliure el portafolis. Són els nous rics del règim autoproclamat teocràtic, la majoria vinculats a la poderosa indústria petrolera que utilitzen com a cap de pont per penetrar en els sectors

ARXIU / EFE

Mohammed Khatami. Candidat moderat a la presidència d'Iran.

industrial, de la construcció i del comerç.

No desestimem tampoc els immensos subsidis estatals, canalitzats a través de diverses *boniads*, les fundacions. La que mou més diners és la Fundació dels Oprimits, presidida per Mohsen Rafiqdust, un antic fruïter del basar que va passar a ser el xofer i guardaespalles del mateix Khomeini. Rafiqdust, a les ordres de l'*aiatollah*, va fundar la Guàrdia Revolucionària i d'aquí va saltar a la presidència dels *mostazafin*.

La fundació en qüestió gestiona precisament la propietat confiscada als Pahlawi i a les famílies més riques del país fidels al xa. Ara controla unes 700 companyies que van des de la indústria de l'automòbil fins als laboratoris farmacèutics, la metal·lúrgia i la major part dels hotels iranians. Fins i tot tenen propietats a la Cinquena Avinguda de Nova York. El capital de la fundació es calcula en uns 12.000 milions de dòlars i els guanys anuals voregen els 100 milions més. L'opacitat d'aquests negocis pel govern és completa. Com a organitzacions "caritatives", les *boniads* no han de retre comptes públics ni al govern ni al parlament: només al *rakhtar*, el líder espiritual de l'Iran, l'ayatollah Alí Khamenei, hereu directe de Khomeini. Una mostra d'aquesta impunitat la dona la producció de la indústria farmacèutica: gran part de les medecines passa al mercat

negre, on els beneficis es multipliquen a costa de deixar les farmàcies crònicament buides.

Arbitrarietat institucionalitzada. El poder dins el règim iranià s'exerceix en paral·lel i en múltiples línies (vegeu EL TEMPS, núm. 612). D'una banda, les institucions de l'aparell polític, elegit a les urnes en eleccions de democràcia només aparent per la selecció ideològica prèvia a què se sotmeten els candidats. De l'altra, i en posició predominant, la jerarquia xiïta, representada per un càrrec no electe: el líder espiritual de l'Iran a qui han de jurar fidelitat diputats, ministres i el president segons el principi teocràtic anomenat per Khomeini *Velayat-e Faqih*.

Tots quatre estaments, a més, funcionen sobre la base d'un complex equilibri de poders entre diverses faccions que es poden agrupar en dos grans sectors, coneguts a Occident com el dels conservadors i el dels moderats. Entre ells

El Consell Guardià, un conclave format per dotze notables del règim, ha vetat 234 dels 238 aspirants.

es reparteixen el parlament i la resta de l'estat, amb un lleuger, però sòlid avantatge dels primers. Tot un marc idoni per justificar qualsevol arbitrarietat.

Els intel·lectuals en són les primeres víctimes. La permissibilitat del règim és imprevisible i ara mateix sembla en fase regressiva coincidint amb la sentència judicial alemanya dictada recentment contra les més altes jerarquies iranianes a les quals acusa d'haver ordenat l'assassinat de quatre disidents kurds a Berlín fa cinc anys.

Algú ha fet sonar l'alarma per

El conclave

El divendres que ve, dia 23, els iranians estan convocats a les urnes en les setenes eleccions presidencials des de la revolució islàmica de 1979. Prèviament, però, tots els candidats han hagut de passar pel sedàs del Consell Guardià, una mena de conclave format per dotze notables del règim entre advocats i clergues xiïtes que tenen dret de vet inapel·lable i l'exerceixen de manera taxativa: van autoritzar quatre candidats de 238 aspirants. Es van erigit d'aquesta manera en els electors decisius en una purga prèvia que va deixar les diferències programàtiques en qüestions de matisos.

De fet, en la pràctica, els comicis ara ja són cosa de dos. Els moderats presenten Mohammed Khatami, de 59 anys, ex-ministre de Cultura i de l'orientació islàmica. El candidat conservador és Ali Akbar Nateq-Nuri, de 54 anys. És el que té més possibilitats ja que compta amb el suport d'Alí Khamenei. A més presideix el Parlament, on la seva facció, l'Associació del Clergat Combatent, és la majoritària.

Les diferències no són fàcils de trobar. Khatami, amic de l'alcalde de Teheran i en línia amb l'actual president Rafsandjani, que ja ha exhaurit els dos mandats improporables, posa més èmfasi en la necessitat de netejar i liberalitzar l'economia per sortir de la crisi econòmica. Nateq-Nuri, que controla la ràdio i la televisió, és partidari de mantenir el *statu quo*, el control clerical de l'aparell productiu i financer, bé que també ofereix promeses reformistes.

En matèria social és fàcil preveure que el vot femení i urbà apostarà més per Khatami, ja que deixa entreveure una major permissibilitat pel que fa a costums. Les dones políticament actives, els joves i els intel·lectuals, temen sobretot la victòria de Nateq-Nuri pel risc de perdre els pocs avenços aconseguits amb Rafsandjani en matèria de llibertats. Nateq-Nuri, a més, porta l'estigma de l'aparell: s'ha regalat quatre mansions que eren propietat de l'estat.

Sigui com sigui, a cap dels dos se'ls atribueix prou personalitat per intentar dur a terme reformes de pes. Més aviat estan cridats a tancar un cicle, sobretot si és el president de la cambra el més votat. Aleshores la roda ja seria perfecta: un cap del legislatiu tornaria a saltar a la presidència com va passar fa vuit anys amb Rafsandjani, que va deixar el Parlament per substituir Alí Khamenei com a president. Ara, però, tornaria a ser el torn dels conservadors, que arribarien justament de la mà del mateix delfí de Khamenei. El clonatge seria perfecte. **J. R.**

Alí Khamenei, líder espiritual de l'Iran. Segons un principi teocràtic, el *Velayat-e Faqih*, els diputats, els ministres i el president li han de jurar fidelitat.

tancar files. El periodista Faraj Sarkuhi, redactor en cap de la revista cultural *Adineh*, està detingut acusat d'espionatge perquè una nit va sopar, l'estiu de l'any passat, a la residència de l'agregat cultural alemany a Teheran. El director de cine més prestigiós de l'Iran, Abbas Kiarostami, va haver d'esperar fins l'últim moment per poder presentar en el festival de Cannes la seva darrera pel·lícula *El sabor de les maduixes*. Però encara ha estat pitjor la sort dels traductors Ahmad Miralai i Ghaffar Husseini, i la del president de l'acadèmia de les llengües iranianes i perses, Ahmad Tafazoli, apareguts morts en circumstàncies no aclarides.

La intimidació als intel·lectuals a l'Iran mostra la força de les faccions en lluita pel poder, però arribat el cas, com és el d'ara, indica fins a quin punt tots els sectors col·laboren quan se senten amenaçats des de l'exterior.

ARXIU / EFE

La sentència de Berlín del 10 d'abril és paradigmàtica. El tribunal va acusar directament "les més altes instàncies de l'estat iranià" d'haver organitzat l'assassinat de quatre dissidents el 1992. No do-

nava noms, però assegurava que la matança havia estat ordenada pel Comitè d'Operacions Secretes Especials, que inclou com a membres tant el líder espiritual iranià, Alí Khamenei, del sector conservador, com el cap de l'estat, Alí Akhbar Haixemi Rafsandjani, que és el líder dels moderats.

La sentència ha galvanitzat la cúpula del poder iranià sense distincions. L'endemà mateix Rafsandjani aprofitava la pregària del divendres a la Universitat de Teheran per parlar d'una "conspiració americana, sionista i alemanya" davant la qual va posar en alerta les forces armades. Els *mostazafin* van tornar a sortir al carrer. Es manifestaven davant les ambaixades occidentals, i oferien el seu martiri per qualsevol acte terrorista que se'ls podés ordenar.

Òbviament tot va quedar aquí. L'Iran, amb més de 40.000 milions de dòlars de deute exterior, sotmès a una inflació galopant i amb uns salaris mitjans d'unes 10.000 pesetes mensuals no es pot permetre massa desafiaments. Sobretot amb Alemanya, que ha anat substituint els EUA com a soci comercial més qualificat, amb un intercanvi anual d'uns 2.400 milions de dòlars.

Teheran, al marge de la demagogia, ha evitat que la Unió Europea se sumi al bloqueig ferri dels nord-americans. La voluntat era mútua. L'Iran se sap atractiu pels interessos econòmics d'Europa i vol mantenir aquests vincles per sobre de les tímides sancions europees, limitades fins ara a la suspensió de l'eufemístic "diàleg crític".

La crisi de Berlín, però, més enllà dels aspectes puntuals confirma un diagnòstic: l'Iran dels *mul-lahs* és un règim políticament consolidat, més del que els analistes interessats a proclamar el contrari sospiten. Els grans interessos, els té definits i els comparteix tota la jerarquia, sobretot en matèria de política exterior i de seguretat. Les diferències entre faccions dirimeixen lluites pel control parcial del poder, però no qüestionen el sistema. En aquest sentit, les eleccions presidencials seran un tràmit.

Joan Roura

CONSELL COMARCAL DE LA NOGUERA

25 de juliol - 1997

Premis Jaume d'Urgell

I PREMI DE VIDEO PROFESSIONAL

La nit dels Països Catalans a les terres de Lleida

Tema:
Tribunals al marge de la demagogia que promou el feudalisme de les religions catalanes sobre els problemes de països catalans.

Inscripcions:
Fins al dia 25 de juliol per al Consell Comarcal de la Noguera. C/ Aragall 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Premis:
1r - 1.000.000 - PPA - Diputació de Lleida
2n - 250.000 - PPA - Consell Comarcal de la Noguera
3n - 125.000 - PPA - Fundació de la Família i TV Local de Catalunya

